

«Δεν πληρώνω-δεν πληρώνω» του

Ο Ντάριο Φο ποτέ δεν γράφει για ένα, ούτε για λίγους, πάντα για πολλούς. Τα έργα του μιλούν πάντα καθαρά και δυνατά, έτσι που να τα ακούνε και να κατανοούν πολλοί, μαζεμένοι στους δρόμους, στις πλατείες... Μιλούν για πράγματα κοινά και σημαντικά για πολλούς. Σαφής ο λόγος του, ευδιάκριτο το νόημα, η υπόθεση χωρίς πλαδαρότητα, σφιχτή, έχει μέσα της το ελατήριο της πολιτικής ξεκαθάρης ιδέας, οι μορφές αδροσχεδιασμένες για να αναγνωρίζονται οι στέρεες κοινωνικές «μάσκες», ο υποκριτικός σχεδιασμός όμως του κάθε χαρακτήρα απαιτεί λεπτότητα και ακρίβεια. Ο Φο κατέχει το μυστικό του καλού λαϊκού θεάτρου οι χοντροκομμένες αόριστες γενικεύσεις απαγορεύονται, ενώ αντιθέτως επιβάλλεται η ευστοχία σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας, του μύθου, της ιδεολογίας. Αυτή την ευστοχία ο ΘΟΚ την είχε καταπνίξει μέσα στη στιλιστική φλυαρία και ιδεολογική ασάφεια στο «Κλέψε λιγότερα» πριν δύο χρόνια.

Το μεγαλύτερο λάθος που μπορεί να κάνει κάποιος σκηνοθέτης ανεβάζοντας το Ντάριο Φο σήμερα είναι να θεωρήσει τους στόχους του ξεπερασμένους και να προσπαθήσει να μεταγλωττίσει το έργο στιλιστικά και αισθηματικά σε φάρσα ή επιθεώρηση ευνουχίζοντας το ιδεολογικά. Καλά, τι γίνεται όμως με τους στόχους του Φο; Είναι δυνατό σε μια οικονομικά χορτάτη και πολιτικά συμβιβασμένη Κύπρο του 2001 μια παράσταση του Ντάριο Φο να έχει την ίδια απήχηση όπως στις φωτοχογειτονίες του Μιλάνου της δεκαετίας του εβδομήντα; Πιστεύω πως οι συντελεστές είχαν κάθε λόγο να ελπίζουν σε εγκάρδια ανταπόκριση, επειδή οι βόμβες γέλιου που έβαζε ο Φο στην ιταλική πολιτική πραγματικότητα έχουν πολλά να ανατινάξουν όπου και ν' ακουστούν. Εξάλλου τα κείμενα του Φο είναι τόσο καλογραμμένα που

Ντάριο Φο από το θέατρο Σκάλα

Σκηνοθεσία: Έντμοντ Νανούσης
Σκηνικά-κοστούμια: Άντρος Ρόπαλης
Μουσική: Χρίστος Σταυρινίδης
Παίζουν: Μόνικα Μελέκη, Αννίτα Τερζή, Μανώλης Μιχαηλίδης, Άντρος Κρητικός, Θανάσης Δρακόπουλος, Γρηγόρης Τουμασάτος

έχουν αναμφισβήτητη αισθητική αυτάρκεια, κάτι που παρατρέπει και την ιδεολογική εμβέλεια τους.

Οπότε καλά έκανε το «Σκάλα» και αποφάσισε να ανεβάσει το «Δεν πληρώνω-δεν πληρώνω». Μόνο που δεν κατάφερε να μιλήσει σε πολλούς. Έτυχε να δω την τέταρτη παράσταση του έργου και οι λίγοστοι (20;) συνθετατές μου δεν μπορούσαν να παίξουν το ρόλο του απαίτητου πλήθους. Το κείμενο του έργου είναι γραμμένο με τη λογική της αντισφαίρισης, το μπαλάκι της ατάκας εκτοξεύεται από τη σκηνή στο κοινό και το κοινό με τη σειρά του ανταπαντά με γέλιο, με αγανάκτηση, με ενθουσιασμό. Αυτοί οι κανόνες του παιχνιδιού δεν μπορούσαν να τηρηθούν εκείνο το βράδυ στη σχεδόν άδεια αίθουσα του Δημοτικού Θεάτρου στη Λάρνακα και αξιέπαινος ήταν ο θιάσος που δεν έχασε το νεύρο και τον παλμό της παράστασης παίζοντας μόνος του αυτό το προορισμένο για δύο παιχνίδια.

Πάντως το κοινό της Λάρνακας παίρνει απουσία αδικαιολόγητη. Ο Έντμοντ Νανούσης έστησε μια καλή παράσταση, ζωντανή, μαχητική και αστεία. Δεν προσπάθησε να μετατρέψει το έργο σε κάτι στιλιστικά διαφορετικό, εμπι-

στεύτηκε το κείμενο και μετάδωσε αυτή την εμπιστοσύνη στους ηθοποιούς του. Έτσι και αυτοί δεν κωμικίζαν αόριστα, αλλά αντλούσαν το χιούμορ από το σατιρικό λόγο και τις φαρσικές καταστάσεις του κειμένου.

Το ανδρικό μισό του θιάσου έκανε προσωπικές επιτυχίες. Ο Τζοβάνι του Μανώλη Μιχαηλίδη εξελίσσεται ομαλά από το νομιμόφρονα νερόβραστο αριστέρα σε ανάρχα εξτρεμιστή. Ο Λουίτζι του Άντρου Κρητικού - αφελής και εφευρετικός ταυτόχρονα σα μάσκα παραδοσιακής κωμωδίας. Το γκροτέσκ είναι το φυσικό στοιχείο του Θανάση Δρακόπουλου. Και ο Γρηγόρης Τουμασάτος απροσδόκητα κωμικός στο φαρσικό ρόλο του γερο-πατέρα. Οι γυναίκες-ηθοποιοί είχαν κατά τη γνώμη μου πρόβλημα, η καθεμιά δικό της. Η Αννίτα Τερζή έπαιζε μόνο τις καταστάσεις και δεν απέδωσε ούτε τον κοινωνικό τύπο, ούτε τη συγκεκριμενοποίησή του στο χαρακτήρα της Μαργαρίτας. Ενώ η Μόνικα Μελέκη απείχε πολύ από τη μεσόκοπη λαϊκή γλωσσού Μιλανέζα, τη λυσιστρατικού τύπου επαναστάτρια ηρωίδα της σ' ό,τι αφορούσε τη φυσική της εμφάνιση, την ηλικία, το τεμπεραμέντο και τη μανιέρα και παρ' όλη την υποκριτική της προσπάθεια δεν μπορούσε να καλύψει την απόσταση.

Ο σκηνογράφος Άντρος Ρόπαλης βόλεψε με τα σκηνικά του τη δράση της παράστασης, ο συνθέτης Χρίστος Σταυρινίδης προσωπικά μου φάνηκε υπερβολικά διακριτικός για το είδος του έργου και σε σύγκριση με τη δυναμικότητα της σκηνοθεσίας.

Η παράσταση του «Σκάλα» δεν είναι καθόλου καταφρονητέα και η ψυχρότητα του κοινού της Λάρνακας ανεξήγητη.